Een verbeterde nestkast voor spreeuwen

De meest gebruikte nestkast voor Spreeuwen is lang niet ideaal. Nestjongen zijn niet in staat hun uitwerpselen buiten het nest te deponeren met als gevolg verregaande onhygiënische toestanden in de nestkast tegen de tijd dat de jongen moeten gaan uitvliegen. In dit stuk beschrijf ik een ontwerp van een nestkast die jongen wél in staat stelt hun nest schoon te houden.

Guus van der Poel

De meest gebruikte nestkast voor Spreeuwen heeft een bodemoppervlak van ongeveer 15x15 cm en een hoogte variërend van 25 tot 50 cm. Voor het vlieggat dat zich in de bovenste helft aan de voorkant van de nestkast bevindt, wordt 45 mm voorgeschreven. Taapken (1974) en Gallacher (1978) gaan uit van een hoogte van 25-30 cm. De commercieel aangeboden nestkasten zijn zonder uitzondering 50 cm hoog.
Als voormalig nestkastcontroleur heb ik ervaring opgedaan met dit laatste type nestkast. In de jaren 1992 tot 1997 controleerde ik de nestkasten in het park van kasteel Sypesteyn in Loosdrecht. Het was de gewoonte om de jongen enkele dagen vóór het uitvliegen te ringen. Ringvergunninghouder Daan Buitenhuis was steeds bereid om dat karwei voor zijn rekening te nemen. Behalve Spreeuwen ringden we ook Kool- en Pimpelmezen, Boomklevers, Bonte Vliegenvangers en Ringmussen. Er waren vier spreeuwenkasten die vrijwel elk jaar bezet waren. In tegenstelling tot alle andere soorten was het ringen van Spreeuwen geen pretje. Zonder uitzondering was het in de nesten een vieze, stinkende blubberzooi. De jongen stonden in hun eigen uitwerpselen, het verenpak geheel en al doorweekt. Eigenlijk te vies om beet te pakken. Dus handschoenen aan! Wij vroegen ons steeds weer af óf en hóe deze jongen zouden kunnen uitvliegen. Toch waren de nestkasten bij de volgende controleronde (een week later) altijd leeg. Maar een goede start van het leven in de boze buitenwereld is anders.

Op een camping in Corsica (eind mei 2007) heb ik gezien dat het er bij Spreeuwen in een natuurlijke nestholte heel anders aan toe gaat. Voor mijn caravan gezeten kon ik genieten van het af- en aanvliegen van Zwarte Spreeuwen (nauw verwant aan onze Spreeuw), die hun nest hadden in een voormalig spechtenhol op ooghoogte in de dichtstbijzijnde boom op 5 meter afstand.

Voeren van jonge spreeuwen
Foto: G. van der Poel

Met mijn videocamera op schoot kon ik zo een flink aantal voederbeurten op band vast leggen. Er waren twee jongen die om beurten luid bedelend in de nestopening zaten in afwachting van een volgende lading insecten. De jongen zaten al goed in de veren. Eén jong had nog twee grappige donspluimpjes op zijn kop. Er was geen spoor van besmeuring van het verenpak te bekennen.

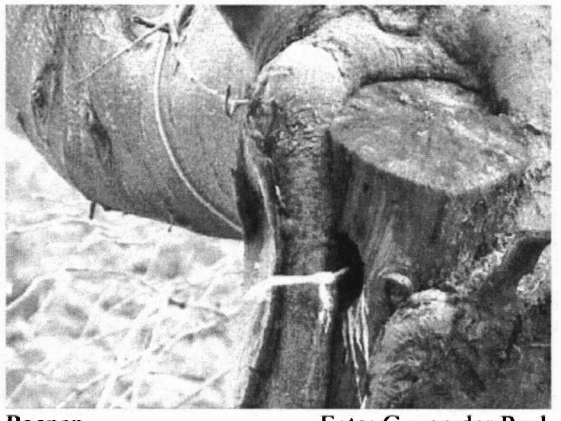

Poepen Foto: G. van der Poel

Dit is ook niet verwonderlijk want in een dergelijke nestholte zijn jongen van die leeftijd (naar schatting 17-19 dagen oud) in staat zich na een voederbeurt om te draaien en hun ontlasting door het vlieggat naar buiten te spuiten (zie foto).
De grond aan de voet van de boom was bezaaid met witte 'droppings'. Mijn conclusie was dat de standaard spreeuwennestkast niet deugt, omdat de jongen niet in staat zijn zich hoog in de nestkast om te draaien en hun poeperd (pardon cloaca) voor de opening te houden. Hun ontlasting belandt dus niet buiten, maar in de nestkast met kwalijke onhygiënische toestanden tot gevolg.

Dit voorjaar en route naar IJsland hadden we een tussenstop van een halve dag op de Far Oer. Daar zag ik een vreemd type nestkast (zie foto). Acht van deze kasten waren rondom een stevige paal in verschillende windrichtingen aangebracht. De kasten werden druk bezocht door voer brengende Spreeuwen. In enkele kasten waren de jongen zo groot dat ze voor de nestopening verschenen om voedsel aan te nemen, vaak met de voorspelbare nasleep. Aan de voet van de paal was de grond bedekt met de bekende 'droppings'.
De kast heeft een nestkuil van 15x15 cm en een bovenverdieping die als een maisonnette aan de voorkant uitsteekt. Het verschil met een maisonnette is dat de ingang in de bovenverdieping zit. Om in de bovenverdieping te komen moet een jonge Spreeuw een hoogte van maximaal 15 cm overwinnen. Ze kunnen dat vanaf een dag of 12-15. Voor die tijd is de ontlasting geen probleem omdat er dan een stevig vlies omheen zit dat de ouders in staat stelt de poeppakketjes mee naar buiten te nemen. Na die leeftijd wordt de ontlasting veel meer dun-vloeibaar en is er geen vlies meer aanwezig.

Het is dan noodzakelijk dat de jongen hun ontlasting buiten het nest kwijt kunnen.
Ik heb op de Far Oer maar kort de tijd gehad om de gang van zaken in dit type nestkast te observeren, maar wat ik ervan zag heeft mij ervan overtuigd dat dit type spreeuwennestkast veruit de voorkeur verdient boven het gangbare standaard type.

Geraadpleegde literatuur:
Gallacher, H. (1978) – De Spreeuw. Dieren Dichterbij. Spectrum,
Taapken, J. (1974) - Elseviers Vogelvademecum